

Kadernota Cultuur
2025-2028

De verbindende kracht van cultuur

gemeente Brunssum

Voorwoord

Beste inwoners,
culturele organisaties, verenigingen
en culturele makers van Brunssum,

Met trots presenteer ik u de herijkte Kadernota Cultuur 2025-2028 van de gemeente Brunssum, waarin we de koers voor de toekomst van cultuur in onze gemeente vastleggen. Cultuur is van onschatbare waarde voor onze samenleving. Het verbindt, inspireert en draagt bij aan het welzijn van onze inwoners. Tegelijkertijd staat de culturele sector voor grote uitdagingen: de kwetsbaarheid van verenigingen, de vergrijzing van vrijwilligers en de veranderende behoeften van onze inwoners.

Deze kadernota heeft als doel het culturele klimaat in onze gemeente te bevorderen door het culturele veld te verbinden. We willen culturele initiatieven beter op elkaar afstemmen en samenwerking tussen instellingen, verenigingen en organisaties versterken. Dit biedt nieuwe kansen voor het behoud en de vernieuwing van ons cultureel aanbod.

Daarnaast willen we de mogelijkheden voor onze inwoners om actief deel te nemen aan cultuur verbeteren. Cultuur moet voor iedereen toegankelijk zijn, of het nu gaat om het bezoeken van een voorstelling, deelnemen aan een workshop of zelf creatief aan de slag gaan. We willen iedereen, ongeacht achtergrond of leeftijd, de kans geven om mee te doen en zich uit te drukken.

In deze kadernota staat ook het inzetten van cultuur als middel centraal. Cultuur inzetten als middel draagt bij aan de mentale gezondheid en participatie van onze inwoners of het tegengaan van eenzaamheid. Cultuur is een krachtig instrument om stress te verminderen, zelfexpressie te bevorderen en sociale verbindingen te versterken.

Het is mijn overtuiging dat we door samenwerking en innovatie een cultuurbeleid ontwikkelen dat niet alleen het culturele erfgoed respecteert, maar ook ruimte biedt voor nieuwe initiatieven en vormen van cultuurparticipatie. Ik kijk ernaar uit om samen met het culturele veld te werken aan een sterke cultuursector in Brunssum.

Met vriendelijke groet,

Hugo Janssen
Wethouder Cultuur
Gemeente Brunssum

Dankwoord

We zijn dankbaar voor de betrokkenheid
van alle verenigingen, initiatiefnemers, beoefenaars
en liefhebbers van cultuur bij deze kadernota.

Door met elkaar in gesprek te gaan tijdens
diverse participatiesessies zijn bijzondere verbindingen
tot stand gekomen en zijn ideeën aangedragen die
nuttige input waren voor deze kadernota.

Dank aan iedereen die een bijdrage heeft geleverd!

Leeswijzer

In **hoofdstuk 1** beschrijven we de grote waarde die we als gemeente hechten aan cultuur en wat cultuur betekent voor inwoners. In **hoofdstuk 2** lichten we toe welke kunstdisciplines hoofdzakelijk worden beoefend en welke rollen de gemeente inneemt om cultuur te bevorderen. In **hoofdstuk 3** komen de faciliteiten die als voedingsbodem dienen voor het culturele veld aan bod. In **hoofdstuk 4** wordt beschreven hoe de gemeente de initiatiefnemers in het culturele veld ondersteunt, met daarbij aandacht voor verenigingen, het onderwijs en informele netwerken. Als **bijlagen** zijn toegevoegd: een overzicht van de uitkomsten van het participatieproces en een compacte weergave van het culturele veld in Brunssum.

U|RENT

Inhoud

Leeswijzer **3**

1. Verankering van cultuur **8**

Het kader voor cultuur 9
Kadernota Cultuur 2025-2028 10
De doelen van deze kadernota 11

2. De rol van de gemeente op het gebied van cultuur **13**

3. Onze inzet: Aan de slag met cultuur in 2025-2028! **16**

1) Bevorderen van het culturele klimaat 17
2) Verbinden van het culturele veld 19
3) Faciliteren en versterken van de mogelijkheden voor inwoners om mee te doen in de samenleving en het bevorderen van talentontwikkeling 20
4) Bijdragen aan het creëren van een prettige en gezonde woon- en leefomgeving vanuit verbindingen met andere beleidsterreinen 22

4. Financieel **24**

Bijlage 1: Participatietraject **27**
Bijlage 2: Overzicht culturele veld **29**

Colofon **32**

1.

Verankering van cultuur

Cultuur zit in het DNA van Brunssum. In de tijd van de in Parkstad florerende mijnindustrie zochten de koempels na een dag werken in Staatsmijn Emma of Staatsmijn Hendrik (later samengevoegd), naar diverse manieren om te ontspannen. Niet meer hoeven denken aan de gitzwarte momenten van ongelukken en angst onder de grond, maar samenkomen en even goed lachen met elkaar. Het dorpscafé of plaatselijk gemeenschapshuis vormde een vast ijkpunt in iedere kern waar de kameraden elkaar vonden. Met muziek als universele verbinder, mede door de vele migranten uit alle delen van Europa die voor het werken in de mijnen o.a. in Brunssum terecht kwamen, ontstonden er tal van verenigingen, harmonieën, fanfares en schutterijen. Mede daardoor hebben we nog altijd een rijk verenigingsleven, met vele enthousiastelingen die wekelijks samen muziek maken. Samen muziek maken betekent goed naar elkaar luisteren. Met aandacht voor elkaar ieders talent een kans en een podium geven. En niet onbelangrijk: samen plezier hebben!

Tradities worden nog steeds met trots uitgedragen. Dat is belangrijk om te behouden, zeker voor toekomstige generaties. Wij zijn trots op de verscheidenheid aan verenigingen en de initiatieven op het gebied van cultuur. Naast al het mooie wat er is, stimuleren we nieuw aanbod van instellingen en andere initiatiefnemers.

Op demografisch vlak staat de gemeente voor uitdagingen, met o.a. steeds minder gezinnen met jonge kinderen die in één van de kernen wonen en de intredende vergrijzing. Dit roept vragen op over wie het cultuurpubliek is en hoe inwoners het beste bereikt kunnen worden. Cultuur draagt bij aan het creëren van een fijne leefomgeving met volop mogelijkheden voor iedereen om mee te doen in de samenleving. Cultuur om op zichzelf van te genieten, of in combinatie met zorg, welzijn of sport. Door de komende jaren ruimte te geven aan cultuur versterken we de leefbaarheid en ontstaat er meer verbinding tussen inwoners.

Het kader voor cultuur

Cultuur is nooit ver weg in Brunssum: in het verenigingslokaal, op school of in de buitenlucht. Wanneer we het in deze kadernota over cultuur hebben, dan hebben we het met name over inwoners die onder andere actief zijn in de kunstdisciplines **theater/ toneel**, **beeldende kunst**, **muziek**, **dans** en **literatuur**. De vele verenigingen voegen daar nog **volkscultuur** aan toe op het gebied van carnaval of muziek (schutterij, harmonieën en fanfares). Daarnaast is er aandacht voor de **Limburgse taal**, **heemkunde** en **immaterieel erfgoed**. Met veel zorg voor de historie, tradities en oog voor vernieuwing vinden jaarlijks vele kleurrijke culturele evenementen plaats. De openbare ruimte ademt cultuur met kunstwerken die inwoners inspireren en de instellingen presenteren een cultureel aanbod voor iedereen. Cultuur in al deze vormen is vanuit de intrinsieke waarde verweven in de harten van veel inwoners van Brunssum.

Het beleid in de Kadernota Cultuur 2025-2028 richt zich nadrukkelijk op bovengenoemde disciplines. Bij overlap met andere activiteiten die eveneens een culturele component hebben (o.a. materieel erfgoed, carnaval, pleinfeesten), vindt er intern afstemming plaats met collega's van andere domeinen.

Kadernota Cultuur 2025-2028

De Kadernota Cultuur 2020-2023 loopt over in voorliggende Kadernota 2025-2028 in herijkte vorm. Er is gekozen voor een herijking omdat veel zaken uit de vorige kadernota nog steeds relevant zijn. Onder andere de duiding van het belang van cultuur voor Brunssum is nog steeds net zo relevant, net als het potentieel van cultuur om mensen te verbinden en de gemeentelijke doelstellingen ten aanzien van cultuur. Deze komen dan ook terug in de Kadernota Cultuur 2025-2028.

In deze kadernota is, naast deze goede basis, vooral de actualiteit meegenomen. Dat is noodzakelijk om ook de komende jaren relevant te blijven. In de afgelopen jaren is landelijk de nasleep van de coronacrisis duidelijk geworden en is een toename gesignaleerd van o.a. kansenongelijkheid door armoede, eenzaamheid en mentale problemen. Deze sociaal-maatschappelijke zaken hebben effect op het meedoen aan en organiseren en bezoeken van cultuur. Ook in Brunssum zien we dit terug. Verenigingen geven aan dat zij steeds meer moeite hebben met het werven van deelnemers en bestuursleden en dat ze te maken hebben met stijgende kosten om activiteiten te organiseren.

Vanuit het culturele veld klinkt er een grote behoefte om op regelmatige basis samen te komen en waar mogelijk gezamenlijk activiteiten te organiseren, maar een kartrekker of duidelijke stimulans ontbreekt nu nog. Een mooie ontwikkeling is dat er, mede door de genoemde sociaal-maatschappelijk ontwikkelingen, bottom-up meer aandacht is gekomen voor de verbinding van artistieke én sociale doelen in een cultureel project.

In deze kadernota hebben we, in vergelijking met de vorige kadernota, daarom meer focus gelegd op deze ondersteuning en de cross-over met andere domeinen.

Daarnaast heeft de gemeente op het gebied van cultuur een aantal zaken in gang gezet in de afgelopen jaren die een plek hebben gekregen in de kadernota 2025-2028. Onder andere is er actief gestuurd op een groter kwalitatief aanbod voor kinderen en jongeren (o.a. gratis voorstellingen Openluchttheater en de boekjes Sjors Sportief & Creatief). Ook is er vanaf april 2024 een cultuurcoach aan de slag gegaan om verbindingen te leggen tussen cultuur en de samenleving. Daarnaast is er intern meer aandacht gekomen voor het betrekken van cultuur in maatschappelijke opgaven. Een goed voorbeeld hiervan is het project Brief aan mijn Buur!, een samenwerking tussen cultuur en inclusie (WMO).

Proces

De Kadernota 2020-2023 is destijds tweemaal geëvalueerd, zodat, waar nodig, tijdig bijgestuurd kon worden. De eerste evaluatie vond tussentijds plaats door de gemeente (zie 'Rapportage veld-onderzoek culturele koers Brunssum (tussen-evaluatie)'); de tweede evaluatie betrof een eindevaluatie in samenwerking met adviesbureau voor culturele vraagstukken Cultuurslagers in opmaat naar de herijking van de kadernota. Vanuit deze basis is het proces voor de herijking van de kadernota in augustus 2024 gestart, en heeft er in de maanden daarna een participatietraject plaats-gevonden. Zie bijlage 1 voor een overzicht van dit traject en een samenvatting van de uitkomsten. Ook deze input is meegenomen in voorliggende Kadernota Cultuur 2025-2028.

De doelen van deze kadernota

De volgende vier doelstellingen staan centraal in de meerjarige Kadernota Cultuur 2025 – 2028:

1. Bevorderen van het culturele klimaat;
2. Verbinden van het culturele veld, bestaande uit het verenigingsleven, stichtingen, organisaties, instellingen en culturele initiatiefnemers;
3. Faciliteren en versterken van de mogelijkheden voor inwoners om mee te doen in de samen-leving en het bevorderen van talent-ontwikkeling;
4. Bijdragen aan het creëren van een prettige en gezonde woon- en leefomgeving (goed wonen en leven) vanuit verbindingen met andere beleidsterreinen (cultuur als middel).

Aan deze doelstellingen koppelen we specifieke beleidsinstrumenten evenals een overkoepelende inzet vanuit de gemeente. De praktische acties vatten we per jaar in een uitvoeringsprogramma.

2.

De rol van de gemeente op het gebied van cultuur

Cultuur is essentieel voor de sociale cohesie en het welbevinden van inwoners en zorgt voor een prettiger leefklimaat.

De gemeente vervult daarom op dit vlak diverse rollen (in willekeurige volgorde):

- **Financier** door het verlenen van subsidies aan verenigingen en culturele initiatieven.
- **Luisterend oor, meedenker en ondersteuner** van het brede culturele veld. Denk aan het samenbrengen van verenigingen, het in kaart brengen van informele netwerken, het stimuleren van kunstbeoefening of het geven van advies aan initiatiefnemers.
- **Facilitator** in het mee mogelijk maken van activiteiten en het leggen van verbindingen tussen verschillende partners.
- Ten aanzien van het Openluchttheater is de gemeente meer op de voorgrond als **regisseur** betrokken, met als doel versterking van de programmering.
- De gemeente is verantwoordelijk voor het **beheer en onderhoud** van kunstwerken in de openbare ruimte.
- Aanvullend is de gemeente actief in het **zichtbaar maken van het cultureel aanbod**, onder meer via het platform Brunssum Beweegt, Sjors Sportief & Creatief, Ons Culturele Brunssum en de sociale media kanalen van de gemeente Brunssum.

De bedrijfsvoering en programmering van het Openluchttheater Brunssum ligt bij de medewerkers van de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling. Ook is de beleidsmedewerker Cultuur accounthouder van het SMK Muziek & Dans. Bovendien raakt cultuurbeleid vaak aan andere beleidsterreinen. Zo is er een rol voor cultuur weggelegd voor de Bibliotheek en de Brikke Oave, en in de samenwerking met andere domeinen en partners op thema's zoals leefbaarheid, jeugd, sport of eenzaamheid.

Deze rollen die de gemeente ten aanzien van cultuur vervult, creëren heldere kaders voor zowel het culturele veld als de medewerkers cultuur. De afbakening brengt voor de gemeente de rust en ruimte met zich mee om de juiste rol op te pakken zodat cultuur in Brunssum nog sterker wordt verankerd.

De magie van
niet reëel zijn en
Orson Welles

3.

Onze inzet: Aan de slag met cultuur in 2025-2028!

In lijn met de eerdergenoemde vier doelen ten aanzien van cultuur willen we bereiken dat inwoners actief zijn in de samenleving, hun leven met cultuur nog meer betekenis kunnen geven, elkaar ontmoeten via deelname aan cultuur, en zowel individueel als in groeps- of gemeenschapsverband hun talenten verder kunnen ontwikkelen.

Het culturele veld in Brunssum dat we in beeld hebben ondersteunen we waar nodig. Bovendien stellen we ons open op ten aanzien van de informele netwerken en makers die nog niet bij de gemeente bekend zijn. Prioriteit is het stimuleren van de doorontwikkeling van het aanbod van instellingen, verenigingen en initiatiefnemers en het leggen van verbindingen in het culturele veld. Het doel hiervan is om het aanbod nog meer te laten aansluiten op actuele behoeftes van inwoners en publiek alsook specifieke doelgroepen op te zoeken.

Onderstaand is iedere doelstelling uitgewerkt.

1) Bevorderen van het culturele klimaat

Een goede culturele voedingsbodem is essentieel als basis om cultuur verder te laten groeien. In Brunssum gaat het over plekken waar cultuur gepresenteerd en beoefend wordt en waar een inspirerend cultureel aanbod tot stand komt en de instellingen die zich als aanjagers opstellen voor de inbedding van cultuur in de samenleving. Versterking van deze voedingsbodem staat centraal in 2025-2028 en betreft een continuering van de vorige kadernota.

Eveneens in lijn met de vorige kadernota, onderhouden we de bestaande beeldende kunstcollectie in de openbare ruimte door de gemeente, maar breiden we deze nadrukkelijk niet uit met nieuwe werken. Uitzondering op deze regel zijn bewonersinitiatieven inzake plaquettes of beelden om te herdenken (bijv. veteranen). De gemeente kan hierin meedenken of adviseren.

Openluchttheater

In 2020 is de gemeente gestart met het geven van een impuls aan de programmering van het Openluchttheater. Sinds 2023 is er een Coördinator Producties Openluchttheater Brunssum actief met als primaire taak het in goede banen leiden van de praktische zaken rondom de programmering en het actief bouwen aan een community rondom het openluchttheater. Dit heeft reeds geleid tot een kwalitatieve en kwantitatieve groei van het aanbod met structureel gratis activiteiten voor jeugd.

Voor het Openluchttheater is er structureel geld in het cultuurbudget opgenomen. Deze inzet zetten we in 2025-2028 door met als doel: het presenteren van een divers cultuuraanbod dat (inhoudelijk, financieel en fysiek) toegankelijk is voor alle inwoners van Brunssum. Bovendien wordt in 2025-2028 onderzocht hoe het Openluchttheater op een duurzame wijze verder kan worden doorontwikkeld tot een volwaardige en toegankelijke presentatieplek.

Brikke Oave

De Brikke Oave biedt repetitie- en uitvoeringsplek aan verenigingen en presenteert een culturele programmering in samenwerking met diverse partners. Ook is er een muziekstudio ingericht waarvan popinitiatief Stichting VERGE meerjarig gebruik maakt en vanuit waar de aansluiting met (muzikale) jongeren wordt gezocht.

Er ligt een behoefte om de programmering (in praktische en inhoudelijke zin) beter af te stemmen met andere podia in Brunssum.

Hier liggen eveneens veel mogelijkheden om gezamenlijk nieuwe doelgroepen aan te spreken met passend aanbod. De gemeente initieert in 2025-2028 daarom betere afstemming tussen diverse podia instellingen, met als doel het creëren van een zo compleet en divers mogelijk aanbod van podiumkunsten voor inwoners.

SMK Muziek & Dans

SMK Muziek & Dans geeft uitvoering aan vrijetijdscursusaanbod voor de inwoners van Brunssum, zet zich in voor meerjarenprogramma's cultuur in het onderwijs en werkt op structurele basis samen met de lokale verenigingen.
Ook is SMK Muziek & Dans uitvoerder van het programma Meer Harmonie in de Samenleving (MHIDS), een samenwerking tussen SMK, Movare, gemeente Brunssum, gemeente Kerkrade en gemeente Landgraaf. De organisatie heeft de voelsprieten in het culturele veld en stelt zich open voor samenwerkingen.

Bibliotheek Brunssum

De bibliotheek is verantwoordelijkheid voor het Bibliotheekwerk[1]. Hoewel de bibliotheek al een eigen cultureel programma heeft, liggen er nog veel kansen om het aanbod van activiteiten op het snijvlak van taal en cultuur in de bibliotheek te vergroten. Binnen de rol als verbinder zet de gemeente zich in om in 2025-2028 nog meer verenigingen en initiatiefnemers in contact te brengen met de bibliotheek, zodat er optimaal gebruik gemaakt kan worden van de beschikbare ruimtes.

Overleg en partners

Daarnaast hebben de bovengenoemde instellingen aangegeven op een duurzamere manier te willen samenwerken, met name inzake cultuur en de verbinding met de samenleving/ het sociale domein. De gemeente initieert daarom in 2025-2028 een periodiek overleg. Aan dit overleg geven we samen met de instellingen (zowel inhoudelijk als praktisch) invulling, daarbij ook rekening houdend met andere initiatiefnemers die willen aansluiten. Als mogelijke sparringpartner of samenwerkingspartner op specifieke projecten zijn te noemen: Centrum voor Maatschappelijk Werk (CMWW), PIT Cultuurwijzer (regionale penvoerder Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) en de intermediair voor het (culturele) onderwijs).

[1] Bibliotheekwerk is één van de wettelijke gemeentelijke taken zoals vastgelegd in de Wet stelsel openbare bibliotheek-voorzieningen (Wsob). De Wet stelsel openbare bibliotheek-voorzieningen (Wsob) onderkent vijf functies waaraan een bibliotheek moet voldoen. Naast het ter beschikking stellen van kennis en informatie, focussen deze functies zich ook op het bieden mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie, bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur, organiseren van ontmoeting en debat en het laten kennis maken met kunst en cultuur. Vanaf 2026 zal de Wsob wijzigen en wordt een zorgplicht voor gemeenten ingevoerd. Deze zorgplicht waarborgt de beschikbaarheid en bereikbaarheid van de fysieke bibliotheek in iedere gemeente.

2) Verbinden van het culturele veld

We vinden het belangrijk om cultuuraanbod voor zoveel mogelijk inwoners toegankelijk te maken. We stimuleren daarom samenwerking tussen verenigingen, informele netwerken, organisaties, instellingen en andere culturele initiatiefnemers om zo relevante verbindingen te leggen. Door het bij elkaar brengen van meerdere kunstdisciplines, werkwijzen of publieksgroepen vindt er inhoudelijke vernieuwing plaats en worden meer inwoners aangesproken om mee te doen met cultuur.

Cultuurcoach

De ambitie van het aanstellen van een cultuurcoach uit de vorige Kadernota 2020-2023 is inmiddels gerealiseerd. Sinds april 2024 is er een cultuurcoach werkzaam met als taak: het verbeteren van cultuureducatie en -participatie waar nodig, en om de zichtbaarheid van het culturele veld te bevorderen. In het takenpakket van de cultuurcoach is daarnaast opgenomen om inzichtelijk te maken wat de behoeftes zijn van informele netwerken en het bevorderen van samenwerking tussen verenigingen, organisaties en culturele initiatieven. Bovendien is de cultuurcoach bij uitstek degene die de praktische vraag van het veld kan verbinden aan de juiste uitvoerder en vervult daarmee de rol als facilitator.
De functie van cultuurcoach continueren we in ieder geval tot en met eind 2026. We bevorderen de zichtbaarheid van de cultuurcoach in 2025-2026 onder andere via regelmatige aandacht op de online communicatieplatformen van de gemeente, met als doel om nog meer vragen uit het culturele veld op te halen en aan hen ondersteuning te bieden. In 2026 evalueren we of er structureel behoefte aan een cultuurcoach vanuit deze inzet is en of er additionele (financiële) middelen vrijgemaakt kunnen worden.

Het bevorderen van samenwerking en kruisbestuiving

De vele verenigingen, organisaties, instellingen, informele netwerken en culturele initiatiefnemers weten elkaar nog niet altijd te vinden. Dit is gebleken uit de diverse gesprekken die naar aanleiding van de voorgaande evaluatie en deze herijking zijn gevoerd. Inspelend op de behoefte en vraag van het culturele veld, stelt de gemeente zich in 2025-2028 op als initiator en verbinder om deze partijen samen te brengen.
We onderzoeken de mogelijkheid tot het organiseren van een jaarlijkse cultuurborrel waarbij het culturele veld elkaar op een laagdrempelige wijze kan ontmoeten, met de gemeente als uitvoerder. Hieraan geven we samen met alle betrokkenen nader invulling.

Voor het Revolverend Fonds is tot tenminste eind 2026 geld beschikbaar om initiatieven te ondersteunen bij het organiseren van evenementen en projecten. We continueren het fonds daarom tot eind 2026, maar in een tijdelijk omgevormde projectregeling om laagdrempeliger activiteiten te kunnen ondersteunen. Deze regeling stelt geld beschikbaar voor bijzondere culturele projecten met als doel om samenwerkingen (tussen culturele partners onderling of in samenwerking met een partner uit een ander domein, bijvoorbeeld het sociaal domein of het onderwijs) te stimuleren. Een inzet op doelgroepen die te weinig worden bereikt, zoals jongeren of (eenzame) ouderen, is gewenst. Begin 2026 evalueren we deze omvorming en zetten ons bij positieve resultaten in om ook voor de jaren daarna geld beschikbaar te maken voor deze regeling.

Zichtbaarheid van cultureel aanbod en activiteiten

Er zijn nog diverse stappen te nemen op het gebied van communicatie en zichtbaarheid van het culturele aanbod en activiteiten.
De gemeente beheert diverse platformen (in de vorm van websites) die in het teken staan van en/ of ruimte geven aan cultuur. Daarnaast organiseren we regelmatig activiteiten zoals de Zomer Doe-Week en activiteiten in de wijk om inwoners op een laagdrempelige manier (en gratis) kennis te laten maken met het culturele aanbod in Brunssum. Omdat niet alle online platforms zijn belegd bij de afdeling cultuur, zet de cultuurcoach zich in om ondersteuning te bieden aan het culturele veld met als doel om meer activiteiten op de platformen Brunssum Beweegt en Ons Brunssum te plaatsen.

Daarnaast heeft het brede culturele veld behoefte aan een fysieke uitgave waarin actueel cultureel aanbod onder de aandacht wordt gebracht. Op dit onderdeel zal in 2025-2028 de afdeling cultuur samenwerken met de afdeling communicatie om cultuur op te nemen in het gemeentelijke kwartaalblad. Ook in algemene zin onderzoeken we samen met de afdeling communicatie hoe nog meer drempels op het gebied van online en offline communicatie ten aanzien van cultuur weggenomen kunnen worden.

3) Faciliteren en versterken van de mogelijkheden voor inwoners om mee te doen in de samenleving en het bevorderen van talentontwikkeling

Iedereen moet mee kunnen doen in de samenleving om zo gelijke kansen voor iedereen te creëren. Cultuurparticipatie kan op een laagdrempelige manier een goede stap zijn om andere mensen te leren kennen en op de hoogte te blijven van wat er in Brunssum speelt. Ieders talent doet ertoe, als professional, vrijwilliger of als liefhebber, iedereen wordt gezien en kan via cultuur bijdragen aan een dynamische samenleving.

Cultuureducatie en het verenigingsleven

Interesse in cultuur dient al van jongs af aan meegegeven te worden, zo ontwikkelt ieder kind zijn eigen culturele smaak en kan talentontwikkeling plaatsvinden. Op school, tijdens buitenschoolse activiteiten, zoals lessen bij de muziekschool, of door lidmaatschap bij de vereniging of club maken vele inwoners kennis met cultuur. Het behouden van deze mogelijkheden is van groot belang.

Cultuurparticipatie kan op een laagdrempelige manier een goede stap zijn om andere mensen te leren kennen.

Ook constateren we een kwetsbaarheid binnen het verenigingsleven. Ledenaantallen lopen terug en binnen de besturen is door de vergrijzing opvolging steeds lastiger te organiseren. Hoewel dit proces niet helemaal terug te draaien is, komen verenigingen regelmatig met duidelijke hulpvragen. Vanuit de kracht van deze verenigingen zelf bieden we hen waar mogelijk de ondersteuning die nodig is en zoeken we naar mogelijkheden om de veerkracht te versterken.

Een goed voorbeeld daarvan is de recente fusering van Harmonie Orkest Brunssum (HOB) en Harmonie Orkest Concordia Treebeek die sinds 1 januari 2025 verder gaan als Muziekvereniging Brunssum. De fusering creëert een nieuwe basis voor een toekomstbestendige organisatie. Waar de gemeente niet zelf ondersteuning kan bieden, verwijzen we de verenigingen actief door naar o.a. het Huis voor de Kunsten Limburg, het provinciale loket voor verenigingsondersteuning. Daarnaast continueren we o.a. de samenwerking met PIT Cultuurwijzer die in Brunssum uitvoering geeft aan het programma CmK4 (looptijd tot en met eind 2028).

Informele cultuurbeoefening

Naast aanbod dat vanuit instellingen of verenigingen tot stand komt, vinden we het van belang meer oog voor informele cultuurbeoefening of netwerken te hebben. Met informele cultuurbeoefening wordt verwezen naar de in een niet-formele rechtsvorm georganiseerde cultuurbeoefening. Denk aan jongeren met specifieke interesses (hip hop, fashion, gaming) die regelmatig samenkomen of een aantal fotografen die gezamenlijke exposities organiseren.

In opdracht van Huis voor de Kunsten Limburg heeft er recent een onderzoek plaatsgevonden naar de informele actieve cultuurbeoefening in Limburg en mogelijke ondersteuningsbehoeften[2]. Daaruit is gebleken dat deze groepen met name inzake aanvragen van subsidies en het vinden van ruimtes om samen te komen hulp kunnen gebruiken.

Bestaande informele netwerken in onze gemeente zijn nog onvoldoende in beeld. Daarom onderzoekt de gemeente samen met relevante stakeholders wie deze informele cultuurbeoefenaars zijn, met als doel behoeftes in beeld te brengen en mogelijk hierop aansluitende instrumenten te ontwikkelen. Ook zoeken we de samenwerking op met initiatieven, zoals Nieuwe Helden Next Level[3], die nu nog niet in onze gemeente geland zijn maar wel waardevol kunnen zijn in het bevorderen van cultuurparticipatie.

De ontwikkelingen met betrekking tot het Lifestyle Park volgen we met veel aandacht, omdat op dit thema het perspectief vanuit cultuur waardevol kan zijn en er veel kansen liggen met betrekking tot de informele netwerken leren kennen, een andere ‘smaak’ cultuur een vaste plek in Brunssum te geven en de netwerken ook daadwerkelijk te betrekken bij cultuur.

Faciliteiten van instellingen

Met name verenigingen en zelfstandige initiatiefnemers geven aan dat zij meer gebruik willen maken van instellingen zoals het Openluchttheater en de Brikke Oave als locatie voor optredens. De gemeente gaat met betrokkenen in gesprek om de benodigdheden rondom (technische) faciliteiten nader te duiden en waar mogelijk beter af te stemmen.

---

[2] Jong, Joop de, Helden, Sandra van, Schoonbrood, Ward (september 2024), Informele actieve cultuurbeoefening in groepsverband in Limburg, publicatie van het Huis voor de Kunsten Limburg.

[3] Nieuwe Helden Next Level is een hip hop community waar jongeren tussen de 12-23 jaar hun creatieve skills kunnen ontwikkelen en een podium krijgen om hun verhaal te vertellen. Onder begeleiding van professionele coaches op het gebied van zang, dans, rap, hip hop, breakdance, beats, spoken word, theater, pr, decor en fotografie maken de jongeren met elkaar een theatervoorstelling, uitgevoerd op een professioneel podium voor publiek.

4) Bijdragen aan het creëren van een prettige en gezonde woon- en leefomgeving vanuit verbindingen met andere beleidsterreinen

Cultuur en vrijetijdsbesteding van inwoners zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Cultuur draagt in positieve zin integraal bij aan opgaven in de samenleving, waaronder mentale gezondheid, zingeving, kwaliteit van leven en sociaalmaatschappelijke participatie. Tal van onderzoeken[4] tonen dit ook aan. Ook kan deelname aan cultuur een sterk preventieve werking hebben. Cultuur bevordert het welbevinden en de gezondheid van inwoners, hun ontplooiing en de onderlinge sociale cohesie.

Met betrekking tot het in kaart brengen van de historische en culturele bezienswaardigheden in de buitenlucht, is er eerder al een beeldenroute en een kunstroute voor kinderen gecreëerd. We zorgen, in samenwerking met de afdeling Toerisme en City Branding, dat deze routes op een toegankelijke wijze beschikbaar zijn (en blijven) voor inwoners van en bezoekers aan Brunssum.

In verbinding met andere domeinen is het project Brief aan mijn Buur voorbeeld stellend. Intern creëren we actief kansen inzake het vormgeven van maatschappelijke kaders met een creatieve invulling. Denk aan thema's in de samenleving zoals het bieden van perspectief aan jongeren en het bevorderen van inclusie en positieve gezondheid (lichamelijk en geestelijk). De SPUK GALA regelingen bieden hiervoor aanknopingspunten.

Daarnaast maakt de gemeente zich sterk om het belang van cultuur beter te promoten in alle verschillende wijken. Hiervoor gaan we de samenwerking aan met CMWW, de wijkmanagers, Wijkgericht werken en het jongerenwerk, met als doel meer inwoners te motiveren deel te nemen aan cultuur.

Cultuur bevordert het welbevinden en de gezondheid van inwoners, hun ontplooiing en de onderlinge sociale cohesie.

[4] https://www.artsinhealth.nl/nl

4.

Financieel

Zoals genoemd in hoofdstuk 2, biedt de gemeente ook ondersteuning door middel van financiering.

Gemeentelijke financiering is, binnen de kaders van deze cultuurnota, nodig als één van de instrumenten om nieuwe en bewezen initiatieven aan te jagen of te behouden. De komende jaren blijven we in ieder geval de volgende subsidie-verordeningen en -regelingen met betrekking tot cultuur ter beschikking stellen:

- **Subsidieregeling 5**: Cultuur Brunssum 2022, een waarderingssubsidie bedoeld voor culturele verenigingen gevestigd in de gemeente Brunssum.
- **Subsidieregeling 16**: Overige Maatschappelijke Verenigingen en Stichtingen Brunssum 2022, een subsidieregeling bedoeld voor het stimuleren van activiteiten in Brunssum die bijdragen aan o.a. het behoud van lokale folklore, (cultuur-) historie en tradities in Brunssum.
- **Algemene Wet Bestuursrecht**, waarbinnen incidentele subsidiering voor nieuwe culturele initiatieven wordt verleend.
- **Evenementensubsidie**, waarbij ook evenementen met een culturele insteek aanspraak op kunnen maken.

Revolverend Fonds herzien

Naast deze subsidieverordeningen en -regelingen, loopt de Subsidieregeling Revolverend Fonds nog tot en met 2026. Het doel van deze regeling is om het culturele klimaat en podiumkunst in Brunssum een impuls te geven. Uit de evaluatie van de vorige kadernota en de participatiesessies met het culturele veld, is gebleken dat het fonds niet volledig voldoet aan de wensen en behoeften van het veld. Het fonds is onvoldoende bekend in het culturele veld en zou in doelstellingen meer laagdrempeliger kunnen worden ingestoken. Om toch de doelstellingen van de regeling én de kadernota te kunnen behalen, herzien we deze regeling op korte termijn. In 2025 vormen we de regeling tijdelijk om tot een laagdrempelige projectsubsidieregeling aan de hand van de opgehaalde behoeften en vraagstellingen van het culturele veld tijdens de participatiesessies. Begin 2026 voeren we een tussentijdse evaluatie uit, waarmee we medio 2026 een besluit nemen over mogelijk toekomstige inzet en het vrijmaken van additionele middelen.

Kennisdeling rondom verwerven van externe financiering

Naast gemeentelijke steun, zijn er op provinciaal en landelijk niveau veel mogelijkheden voor verenigingen, initiatieven en makers in Brunssum om extra financiering te verkrijgen. Als onderdeel van de ondersteuning die we als gemeente kunnen bieden, vinden we het belangrijk dat ook zij op de hoogte zijn van deze mogelijkheden en zullen we hen daar actief op wijzen. Zo zullen we zorg dragen voor informatie-voorzieningen over fondsen en rijksmiddelen en op de ondersteuning die het Huis voor de Kunsten Limburg biedt.

Participatie-traject

De samenwerking met adviesbureau voor culturele vraagstukken Cultuurslagers is voortgezet in het toewerken naar deze Kadernota Cultuur 2025-2028.

Aan Cultuurslagers is de opdracht verstrekt om het participatietraject te begeleiden en te ondersteunen in het schrijfproces.

In het participatietraject zijn in de periode van augustus 2024 t/m februari 2025 diverse personen en groepen deelnemers gesproken als bijdragers aan dit cultuurbeleid:

- Gedurende het hele proces hebben diverse gesprekken met de beleidsmedewerker Cultuur en de cultuurcoach plaatsgevonden en is er via mail en telefoon contact geweest om zaken af te stemmen.
- Er hebben verschillende gesprekken met wethouder cultuur plaatsgevonden om de vorm van herijking te bespreken en accenten aan te brengen;
- Op 12 november 2024 is een sessie in de vorm van een rondetafelgesprek georganiseerd met de culturele instellingen. Doel was om te onderzoeken hoe zij onderling nog beter met elkaar kunnen samenwerken en hoe er meer ruimte kan worden gegeven aan culturele initiatieven.
- Op 20 november 2024 is er een interactieve sessie georganiseerd om het culturele veld op een toegankelijke manier mee te laten praten over de uitgangspunten van de kadernota.
  De opkomst was zeer positief met een diversiteit aan deelnemers, o.a. verenigingen op het vlak van muziek, erfgoed en heemkunde alsook een popinitiatief dat veel met jongeren werkt.
  Door met elkaar in gesprek te gaan en vele perspectieven te belichten, zijn actuele behoeftes en vragen aan de gemeente zichtbaar geworden. Deze input is meegenomen in de herijking van de Kadernota.
- In april 2025 is de Kadernota Cultuur 2025-2028 opgeleverd aan het College van B&W.

Enkele kenmerkende zaken die veelgenoemd zijn tijdens het participatietraject en die mee de basis voor de Kadernota 2025-2028 hebben gevormd, zijn:

- De gemeente kan nog sterker de rol van facilitator aannemen om samenwerking en vernieuwing van aanbod te bevorderen. Meer meedenken met makers en verenigingen is niet alleen gewenst, maar vooral noodzakelijk om het culturele veld verder te ondersteunen. Bijvoorbeeld door tips te geven waar verbindingen liggen.
- Doelgroepen die te weinig bereikt worden betreffen eenzame ouderen en jongeren.
- Alle instellingen geven aan open te staan voor samenwerking, mits op een duurzame manier vanuit duidelijke kaders en coördinatie. Er zijn veel ideeën om doelgroepen zoals jongeren te bereiken, bijvoorbeeld in overlap met sociale domein met CMWW als mogelijke schakel. Belangrijk is dat er gezamenlijk wordt opgetrokken.
- Verenigingen en initiatieven ervaren vooral in communicatie een belemmering. Elke doelgroep heeft een ander middel nodig (offline versus online communicatie).
- De culturele instellingen dienen toegankelijk te zijn voor verenigingen en initiatieven om er iets te organiseren. Meer verbinding en het leggen van eerste contacten is gewenst.
- Het Crescendo Muziekakkoord wordt positief bevonden, samen met de gemeente willen verenigingen een volgende stap zetten.

Overzicht culturele veld

OPEN LUCHTTRE

Overzicht van verenigingen, organisaties en initiatieven uit het culturele en immateriële erfgoedveld in Brunssum:

- Verenigingen op het gebied van (volks)cultuur (o.a. carnaval, schutterijen, harmonieën en fanfares, aandacht voor de Limburgse taal en immaterieel erfgoed)
- Verenigingen en stichtingen ten aanzien van het oorlogsverleden en materieel erfgoed;
- Openluchttheater voor alle vormen van podiumkunsten
- Brikke Oave als culturele huiskamer
- Worldfestival Parade Brunssum, een multicultureel festival voor jong en oud met dansgroepen van over de hele wereld;
- Bibliotheek Brunssum, samenwerkingsverband met de bibliotheken Voerendaal, Kerkrade en Simpelveld;
- PIT Cultuurwijzer
- Kunstwerken in de openbare ruimte;
- Verenigingen en stichtingen op het gebied van heemkunde, pottenbakkersverleden en zowel materieel (afdeling Erfgoed, Ruimtelijke Ontwikkeling) als immaterieel erfgoed;
- SMK Muziek & Dans onderwijs (locaties in Brunssum en Landgraaf, hoofdlocatie in Kerkrade) met o.a. het project Meer Harmonie in de Samenleving op alle basisscholen in Brunssum;
- Fiets- en wandelroutes, waaronder de Culturele Kinderroute en de Straatbeeldenroute Brunssum.
- Het Clemensdomein en -park/ Clemenskerk (Rijksmonument en stichtingen) die o.a. dienst doet als concert- en evenementenlocatie;
- Culturele ondernemers;
- Partnerschap met de Duitse gemeente Alsdorf met regelmatig sportieve en culturele uitwisselingen tussen de gemeenten;
- Culturele projecten zoals Sjors Creatief, de Culturele Kinderroute, de Straatbeeldenroute en Meer Muziek in de Samenleving;
- Organisaties gericht op beeldende kunst.

Op initiatief van de gemeente Brunssum zijn de afgelopen jaren samen met alle aanbieders van sport en cultuur de boekjes Sjors Sportief & Sjors Creatief gerealiseerd (via brunssumbeweegt.nl) waarin al het aanbod zichtbaar wordt, met name gericht op kinderen en jonge gezinnen en cultuur- en sporteducatie. Op Ons Brunssum is een kalender te vinden met alle (culturele) initiatieven en er is een pagina ingericht met als naam ‘Ons Culturele Brunssum’. Op het platform Brunssum Beweegt staat een kaart met het cultuuraanbod van Brunssum.

Colofon

Deze Kadernota Cultuur 2025-2028 is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de gemeente Brunssum, specifiek de wethouder Cultuur, beleidsmedewerker Cultuur en cultuurcoach hebben een grote bijdrage geleverd. Gelijktijdig hebben er participatiesessies plaatsgevonden met zowel het brede culturele veld als met de culturele instellingen.

Foto's Pascal Moors

gemeente Brunssum